

Eläinten hyvinvoinnin valvonta 2009

Evira/7307/4011/2010

Eviran raportti
Hyväksymispäivä 22.6.2010

Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontayksikkö

Hyväksyjä	Jaana Mikkola
Esittelijä	Taina Mikkonen
Lisätietoja	Taina Mikkonen

Sisällysluettelo

1 VALVONNAN SUUNNITELMALLISUUS JA SEN TOTEUTUMINEN	4
2 TOIMIJOIDEN LAINKUULIAISUUS JA TUOTTEIDEN SÄÄNNÖSTENMUKAISUUS	4
2.1. Todettujen säännöstenvastaisuuksien yleisyys ja tyyppi	4
2.2. Todettujen säännöstenvastaisuuksien analyysi	6
2.2.1. Todettujen säännöstenvastaisuuksien esiintyminen	6
2.2.2. Todetuista säännöstenvastaisuuksista seuraavien riskien luonne	7
2.2.3. Todettujen säännöstenvastaisuuksien perimmäiset syyt	8
3. AUDITOINNIT JA MUU SAATU PALAUTE	8
4. TOIMET TEHOKKUUDEN VARMISTAMISEKSI	8
4.1. Toimet toimijoiden lainkuuliaisuuden varmistamiseksi	8
4.2. Toimet virallisen valvonnan tehokkaan toiminnan varmistamiseksi	8
5. ARVIO YLEISESTÄ ONNISTUMISESTA	9

1 VALVONNAN SUUNNITELMALLISUUS JA SEN TOTEUTUMINEN

Eläinten hyvinvointia koskevien direktiivien ja asetusten noudattamisen valvomiseksi eläintenpitoyksiköihin ja eläinten kuljetuksiin tehdään EU-eläinsuojelutarkastuksia. Eläinkuljetuksia tarkastetaan sekä eläinten lastaus- ja purkupaikoilla että maanteilla. Tarkastuksen kohteet on valittu satunnaisotannalla ilman epäilyä eläinsuojelusäädösten rikkomuksista. Valvottavien tilojen ja kuljetusten lukumäärät on päätetty kansallisesti. Vaikka komissio ei ole esittänyt vaatimuksia valvontamäärästä, otannan tulee kuitenkin olla edustava. Vuonna 2009 tarkastettavaksi määrättiin 752 tuotantoeläintilaa, mikä on noin 1.5 % kaikista vasikka- ja 3 % sikatiloista, 7 % munivien kanojen pitoyksiköistä, noin 7 % anka- ja hanhitiloista, 2 % lammas- ja vuohitiloista sekä 5 % turkistarhoista. Kaikilla tiloilla ei ollut tarkastushetkellä eläimiä. Eläinkuljetuksista pyritään tarkastamaan vuosittain 2-4 %. Vuonna 2009 tarkastettiin 275 eläinkuljetusta.

Pääsääntöisesti määrätyt tarkastukset on tehty (taulukko 1). Toteutuneiden tarkastusten lukumäärästä on vähennetty tilat, joilla ei tarkastushetkellä ollut eläimiä. Nämä tilat on kuitenkin huomioitu toteumaprosenttia määritettäessä.

Taulukko 1. EU-eläinsuojelutarkastusten lukumäärät eläinlajeittain vuonna 2009.

Eläinlaji	Määrätyt tarkastukset, kpl	Toteutuneet tarkastukset, kpl	Toteumaprosentti*
Vasikat	414	334	91
Siat	127	96	87
Munivat kanat	64	51	84
Turkiseläimet	82	34	60
Ankat ja hanhet	12	7	75
Lampaat	40	28	75
Vuohet	13	11	92
Yhteensä	752	561	85

*Huomioitu myös tilat, joilla ei tarkastushetkellä ollut eläimiä

Otantaan perustuvien tarkastusten osuus muodostaa vain pienen osan eläinsuojeluvälvön kokonaisuudesta. Otannan ulkopuolisia tarkastuksia ovat epäilyn perusteella tehtävät eläinsuojelutarkastukset.

Epäilyyn perustuvia eläinsuojelutarkastuksia suorittavat eläinsuojeluviranomaisten lisäksi myös lääninhallitusten valtuuttamat eläinsuojeluvalvojat, joita oli vuonna 2009 noin 6 kpl.

2 TOIMIJOIDEN LAINKUULIAISUUS JA TUOTTEIDEN SÄÄNNÖSTENMUKAISUUS

2.1. Todettujen säännöstenvastaisuuksien yleisyys ja tyyppi

Eläinsuojelutarkastuksessa voidaan tarkastetun asian todeta olevan 1) kunnossa, 2) olevan kunnossa, mutta toimijan tarvitsevan neuvoja tai 3) tarkastuksessa todetaan eläinsuojelusäädöksiä rikotun. Jos eläinsuojelutarkastuksessa havaitaan, että eläinsuojelusäädöksiä on rikottu, eläinsuojeluviranomainen antaa eläinsuojelulain 42 §:n mukaisesti eläimen omistajalle tai haltijalle kiellon jatkaa säännösten vastaista toimintaa tai määräyksen laittaa eläimen pitopaikka, olosuhteet, hoito ja käsittely lain edellyttämälle vähimmäistasolle. Tarvittaessa voidaan annettua päätöstä tehostaa uhkasakolla tai teettämishallalla. Jos eläinsuojelulliset syyt vaativat, viranomainen voi tarkastuskäynnillään ryhtyä välittömiin toimenpiteisiin eläinten hyvinvoinnin turvaamiseksi eläinsuojelulain 44§:n perusteella.

EU-eläinsuojelutarkastuksia tehtiin vuonna 2009 yhteensä 561 tuotantoeläintilalle. Eläinten hyvinvointisäädöksiä ei noudatettu 19 %:lla tiloista. Eläinsuojelulain 40 §:n mukaisia neuvoja annettiin 148 kertaa eli noin 26 %:ssa tarkastuksia. Vakavia laimin-

lyönnejä, joissa piti ryhtyä eläinsuojelulain 44 §:n mukaisiin toimenpiteisiin, havaittiin kahdella vasikkatilalla (Taulukko 2). Tiloja, joilla tarkastushetkellä ei ollut eläimiä, oli 80 kpl.

Virkaeläinlääkärit suorittivat vuonna 2009 yhteensä 3228 epäilyyn perustuvaa eläinsuojelutarkastusta, joiden kohteena oli mm. tuotantoeläintiloja ja lemmikkieläin kohteita. Noin 50 tarkastuksessa pitopaikan eläinlajeja ei ollut ilmoitettu. Vakavia laiminlyönnejä, joissa ryhdyttiin eläinsuojelulain 44 §:n mukaisiin toimenpiteisiin, oli 68 (4 %) tuotantoeläintilalla sekä 223 (15 %) lemmikkieläin kohteessa (Taulukko 4). Eläinsuojeluvälvojen osalta ei saatu tietoa suoritetuista tarkastuksista. Lääninhallituksilla ei myöskään ollut tilastotietoa poliisin ja terveystarkastajien yksin suorittamista tarkastuksista. Kunnallisille ympäristöterveydenhuollon valvontayksiköille maaliskuussa 2010 lähetetyn kyselyn perusteella terveystarkastajat suorittavat koko maassa yhteensä n. 550 tarkastusta vuodessa. Terveystarkastajien tekemiä eläinsuojelupäätöksiä tai tarkastuspöytäkirjoja toimitetaan aluehallintovirastoihin erittäin vähän. Suuri osa terveystarkastajien eläinsuojelukäynneistä tehdään yhdessä kunnaneläinlääkärien kanssa.

Eläinkuljetusten EU-eläinsuojelutarkastuksia suoritettiin vuonna 2009 yhteensä 275 kpl, joista 223 suoritettiin kuorman purun yhteydessä teurastamolla ja 52 muualla kuin teurastamossa (esimerkiksi tien päällä). Laiminlyönnejä havaittiin yhteensä 75 eläinkuljetuksessa (27 %) ja eläinkuljetusasetuksen 23 ja 26 artiklan sekä eläinkuljetuslain 37 §:n mukaisiin toimenpiteisiin ryhdyttiin 36 kuljetuksessa (13 %) (Taulukko 3).

Taulukko 2. EU-eläinsuojelutarkastukset ja niiden perusteella suoritettavat toimenpiteet vuonna 2009.

	Tarkastusten määrä	Laiminlyöntien määrä		ESL 42§ mukaiset toimenpiteet		ESL 44§ mukaiset toimenpiteet	
		kpl	% tarkastuksista	kpl	% tarkastuksista	kpl	% tarkastuksista
Eläinlaji	kpl	kpl	% tarkastuksista	kpl	% tarkastuksista	kpl	% tarkastuksista
Vasikat	334	65	19	31	9	2	0,6
Siat	96	17	18	7	7	0	0
Munivat kanat	51	9	18	6	12	0	0
Turkiseläimet	34	2	6	2	6	0	0
Ankat ja hanhet	7	0	0	0	0	0	0
Lampaat	28	8	29	6	21	0	0
Vuohet	11	4	36	4	36	0	0
Yhteensä	561	105	19	56	10	2	0,4

Taulukko 3. EU-eläinkuljetustarkastukset ja niiden perusteella suoritettavat toimenpiteet vuonna 2009.

	Tarkastusten määrä	Laiminlyöntien määrä		Toimenpiteet*)	
		kpl	% tarkastuksista	kpl	% tarkastuksista
Yhteensä	275	75	27	36	13

*) eläinkuljetusasetuksen 23 ja 26 artiklan sekä eläinkuljetuslain 37§:n mukaiset toimenpiteet

Taulukko 4. Epäilyyn perustuvat eläinsuojelutarkastukset ja niiden perusteella tehdyt toimenpiteet vuonna 2009.

Eläinryhmä	Tarkastusten määrä	ESL 42§ mukaiset toimenpiteet		ESL 44§ mukaiset toimenpiteet	
		kpl	% tarkastuksista	kpl	% tarkastuksista

Tuotantoeläimet	1673	789	47	68	4
Lemmikkieläimet	1499	509	34	223	15
Muu eläin tai määrittelemätön	56	27	48	5	9
Yhteensä	3228	1325	41	296	9

2.2 Todettujen säännöstenvastaisuuksien analyysi

2.2.1. Todettujen säännöstenvastaisuuksien esiintyminen

Valvontatuloksia seurataan pääasiassa koko maan tasolla, mutta myös tulosten alueellinen jakautuminen lääninhallitusten toimipisteiden välillä selvitetään. Erityisesti kiinnitetään huomiota valvonnan toteumaprosenttiin sekä havaittujen säännöstenvastaisuuksien ja niistä annettujen määräysten suhteeseen.

Koko maan tasolla kaikkien eläinlajien EU-eläinsuojelutarkastuksissa havaittujen yhteenlaskettujen laiminlyöntien osuus väheni edellisestä vuodesta. Sioilla laiminlyöntien osuus tarkastuksista pysyi suunnilleen entisellä tasolla ja vasikoilla laiminlyöntien lukumäärä palautui takaisin vuoden 2007 tasolle. Turkiseläimillä tarkastustulokset jatkoivat kohenemistaan. Ankka- ja hanhitiloilla ei vuoden 2009 tarkastuksissa raportoitu lainkaan laiminlyöntejä. Munivilla kanoilla sen sijaan havaittujen epäkohtien määrä nousi taas takaisin aiempien vuosien tasolle. Uusina eläinlajeina valvotuilla lampaila ja vuohilla laiminlyöntejä havaittiin noin joka kolmannessa tarkastuksessa, mikä on selvästi enemmän kuin muilla eläinlajeilla.

Havaittaessa säännösten vastaista toimintaa tarkastajan tulee antaa eläinsuojelulain mukainen päätös määräaikaan. Vuonna 2009 määräyksiä annettiin hieman yli puolessa tapauksista, joissa laiminlyöntejä havaittiin. Valvontavelvoitteita ei vuonna 2009 täysin saavutettu, mutta tulosta voidaan pitää melko tyydyttävänä. Tarkastuksia toteutettiin hieman vähemmän kuin vuonna 2008. Vuoden 2009 hieman heikentynyt tulos edelliseen vuoteen verrattuna liittyy myös aluehallinnon suuriin rakennemuutoksiin, joiden valmistelu on vienyt resursseja valvonnalta. Lisäksi uuden eläinlääkintähuoltolain ohjeistus ja toimeenpano on vienyt aikaa varsinaiselta valvontatyöltä.

Myös puute viranhaltijoista ja sijaisista on vaikuttanut osaltaan tilanteeseen. Vuonna 2009 tarkastuksen kohteeksi osui poikkeuksellisen paljon (12 %) tiloja, joilla ei tarkastushetkellä ollut eläimiä, mikä kertonee osaltaan maatalouden kannattavuuskriisistä.

Tulevina vuosina tuotantoeläimille tehtävät EU-eläinsuojelutarkastukset tulisi laajentaa koskemaan kaikkia tuotantoeläimiä, mutta ongelmana on resurssien riittävyys.

Eläinkuljetusten EU-eläinsuojelutarkastuksia tehtiin aiempaa vähemmän. Havaittujen laiminlyöntien osuus oli suurempi kuin edellisenä vuonna ja määräyksiä suhteessa laiminlyöntien lukumäärään annettiin hieman edellisvuotta vähemmän, mutta kuitenkin enemmän kuin tätä aiempina vuosina. Havaituista laiminlyönneistä suuri osa koski puutteellisia asiakirjoja.

Eläinsuojelulain 39§:n mukaisten epäilyyn perustuvien tarkastusten tulokset eivät poikkea merkittävästi aiempien vuosien tuloksista.

Täydentävien ehtojen eläinten hyvinvoinnin valvonnan tulosten analysointi

Täydentävien ehtojen eläinten hyvinvoinnin valvonnan määrälliset tavoitteet saavutettiin aikataulussa. Täydentävien ehtojen eläinten hyvinvointivalvontatulokset on kuvattu

tukivalvontaraportissa. Suunnitelluista valvonnoista toteutui 224/235, sillä osa valvontaan valituista tiloista oli lopettanut kotieläintuotannon.

Otantaan kuuluvilla tiloilla laiminlyönnejä havaittiin noin 17 %:lla. Tämä on hieman enemmän kuin vuonna 2008, jolloin laiminlyönnejä havaittiin noin 13 %:lla tiloista. Tulostensa heikkenemiseen vaikuttanee riskiperusteisen valvonnan tehostuminen. Vasikoilla laiminlyönnot liittyivät edellisen vuoden tapaan yleisimmin tilavaatimuksien alitumiseen, sioilla puolestaan virikemateriaalin puutteeseen. Laiminlyöntien osuus täydentävien ehtojen eläinten hyvinvointivalvonnassa on hieman matalampi kuin otantaan perustuvassa substanssivalvonnassa, mikä johtuu täydentävien ehtojen valvontaindikaattoreiden vähäisyydestä substanssivalvontaan verrattuna.

Vuoden 2009 perusotannassa havaituista laiminlyönneistä suurin osa 49 % (19/39), luokiteltiin laajuudeltaan, vakavuudeltaan ja pysyvyydeltään tavanomaiseksi, jolloin seuraamukseksi ehdotettiin 3 %. Noin 20 prosentilla todetuista laiminlyönneistä seuraamusprosentti arvioitiin 0:ksi tai 1:ksi, eli laiminlyönti on kokonaisuus huomioon ottaen vähäinen tai erittäin vähäinen. Lähes 8 prosentissa laiminlyönti on arvioitu 5 %:n suuruiseksi eli tavanomaista vakavammaksi. Kaksi laiminlyöntiä todettiin tahalliseksi. Toistuvia laiminlyönnejä havaittiin vasikoiden hyvinvoinnissa (1) ja muiden tuotantoeläinten hyvinvoinnissa (1).

Täydentävien ehtojen eläinten hyvinvointivalvontaan tuli tiloja myös varsinaisen suunnitelman ulkopuolelta. Näissä ns. valvonnan laajennuksissa todettiin laiminlyönti yhteensä 57 tilalla, joista 52 (91 %) kohdistui täydentävien ehtojen indikaattoreihin. Indikaattoreihin kohdistuneista laajentamistapauksissa 10 %:lla tiloista laiminlyönnot arvioitiin 0:n, 33 %:lla 1:n ja 46%:lla 3 prosentin suuruisiksi. Yhteensä 12 %:lla tiloista, joilla havaittiin laiminlyönnejä indikaattoreissa, ehdotettiin 5 %:n seuraamusta. Se, etteivät kaikki valvonnan laajentamistapaukset aiheuta täydentävien ehtojen seuraamusehdotuksia, johtunee ainakin osittain alkuperäisen tarkastuksen puutteellisesti täytetyistä pöytäkirjoista. Mikäli läänineläinlääkäri ei voi tehdä pöytäkirjan perusteella hallinnollista laajentamista, hän suorittaa tilan fyysisen tarkastuksen. Jos tällöin ei havaita indikaattoreihin kohdistuneita laiminlyönnejä, tilalle ei koidu seuraamuksia, vaikka laiminlyönti olisi aiemmassa tarkastuksessa havaittu, mutta dokumentoitu puutteellisesti.

Vuonna 2009 eläinsuojelutarkastusten yhteydessä havaittuja tai muulla tavalla valvontaviranomaisen tietoon tulleita eläinsuojelusäädösten laiminlyöntitapauksia laajennettiin täydentävien ehtojen eläinten hyvinvointitarkastuksiksi hieman vähemmän kuin vuonna 2008, jolloin laajennusten kautta valvottavaksi tuli 73 tilaa. Muutos johtunee valvontakäytäntöjen vakiintumisesta ja valvontaviranomaisten tietoisuuden lisääntymisestä.

2.2.2. Todetuista säännöstenvastaisuuksista seuraavien riskien luonne

Laiminlyönneistä voi olla vaaraa eläinten hyvinvoinnille. Vakavimman yksittäisten eläinten hyvinvointiin kohdistuvan riskin muodostavat karkeat säädösten noudattamatta jättämiset, jotka usein johtavat eläinsuojelulain 44§:n mukaisiin kiireellisiin toimenpiteisiin. Kyse on yleensä yksittäistapauksista. Otantaan perustuvissa tarkastuksissa näitä vakavia laiminlyönnejä havaittiin kahdella vasikkatilalla. Epäilyyn perustuvissa tarkastuksissa kiireellisiin toimiin ryhdytään useammin. Vuonna 2009 vakavia laiminlyönnejä havaittiin 68 tuotantoeläintilalla ja 223 lemmikkieläinkohteessa.

Myös lievemmissä laiminlyönneissä eläinten hyvinvointi voi vaarantua erityisesti tilanteissa, joissa laiminlyönti on laajaa ja koskettaa useita eläinyksilöitä. Tällainen laaja ongelma on esimerkiksi sikojen virikkeiden puute. Elinkeinon kannalta riskinä on kulluttajien mielikuvien muuttuminen elintarvikkeiden tuotantoketjun laadukkuudesta.

2.2.3. Todettujen säännöstenvastaisuuksien perimmäiset syyt

Yksittäistä selvää syytä säännöstenvastaisuuksien löytymiseen ei ole olemassa, vaan kyse on monitahoisista tekijöistä. Yksi tekijä sellaisten laiminlyöntien, joissa annetaan eläinsuojelulain mukainen määräys, suhteellisen korkeaan osuuteen on melko yksityiskohtaisessa lainsäädännössä ja sen tarkassa valvonnassa. Eläinten hyvinvoinnin valvonnassa ei käytännössä ole tulkinnanvaraa vaan pienistäkin puutteista tulee antaa määräys. Yksittäisiä poikkeuksia lukuun ottamatta puutteellisuudet tuotantoeläinten pidossa eivät johdu toimijoiden tietämättömyydestä tai pätevyyden puutteesta. Tyypillisiä syitä ovat sääntöjen noudattamisen kalleus (rakennuskustannukset yms.) sekä alan lisääntyneet tuottavuusvaatimukset. Lemmikkien pidossa tietämättömyyden vaikutus on suurempi. Vakavissa eläinsuojelutapauksissa taustalla on usein toimijoiden sosiaalisia ja mielenterveydellisiä ongelmia. Osassa tapauksista voidaan havaita, että eläinsuojelulainsäädännössä ei ole riittävän tehokkaita keinoja puuttua säännösten noudattamatta jättämiseen. Esimerkiksi tila ei ole useista eläinsuojelulain 42 §:n mukaisista määräyksistä huolimatta korjannut havaittuja puutteita, mutta eläinten kunto ei kuitenkaan ole sellainen, että voitaisiin ryhtyä eläinsuojelulain 44 §:n mukaisiin kiireellisiin toimenpiteisiin.

3. AUDITOINNIT JA MUU SAATU PALAUTE

Eviran henkilökunnalla ei ole tällä hetkellä lakisäätteistä oikeutta mennä tiloille auditoimaan kunnaneläinlääkärien EU-eläinsuojelutarkastuksia, joten Evira ei ole tehnyt kyseisiä auditointeja. Sen sijaan läänineläinlääkärit auditoivat kunnaneläinlääkäreitä. Auditoinnit jakautuvat ympäri maata erilaisille tiloille. Vuonna 2009 auditoitiin 7 kunnaneläinlääkäriin toimintaa eläinsuojelutarkastuksissa, mikä on vähemmän kuin edellisenä vuonna. Auditoinnit olivat raporttien perusteella sujuneet hyvin, mutta vaikutti kuitenkin siltä, että myös läänineläinlääkärit olisivat kaivanneet koulutusta auditointien tekemiseen. Tämän tyyppiset läänineläinlääkäreiden tekemät auditoinnit ovat kuitenkin loppuneet, koska EU-eläinsuojelutarkastusten tekeminen siirtyy aluehallintovirastojen läänineläinlääkäreiden tehtäväksi vuodesta 2010 eteenpäin.

FVO arvioi eläinten hyvinvointia koskevaa valvontajärjestelmää maatiloilla, teurastamoissa ja eläinkuljetusten yhteydessä Suomessa helmikuussa 2009. Komission loppuraportissa todettiin, että vaikka maatilojen tarkastukset on yleisesti ottaen suoritettu toimivaltaisten keskusviranomaisten ohjeiden mukaisesti, muiden tasojen toimivaltaiset viranomaiset eivät ole riittävästi varmistaneet, ovatko kunnaneläinlääkärit tarvittaessa ryhtyneet jatkotoimenpiteisiin ja vieneet tarkastukset loppuun asti. Raportissa esitettiin myös suosituksia, jotka koskivat ohjeistuksen sekä valvontamenettelyiden tarkentamista. Riskiperusteisuutta eläinkuljetusten valvonnassa tulisi kehittää.

4. TOIMET TEHOKKUUDEN VARMISTAMISEKSI

4.1. Toimet toimijoiden lainkuuliaisuuden varmistamiseksi

Seuraamusten määrä ja jakautuminen luokkiin on kuvattu kappaleessa 2.1.

4.2. Toimet virallisen valvonnan tehokkaan toiminnan varmistamiseksi

Vuonna 2009 pidettiin läänineläinlääkäreille neljä kaksipäiväistä koulutustilaisuutta eläinten hyvinvoinnin valvontaan liittyen. Koulutuspäivillä annettiin palautetta edellisen vuoden valvonnan raportoinnista, valvontatuloksista ja komission tarkastustuloksista ja pyrittiin kehittämään ja tehostamaan valvontakäytäntöjä sekä tiedottamaan muutoksista vuoden 2010 valvonnoissa. Lisäksi kerrottiin ajankohtaisista eläinten hyvinvointiin ja sen valvontaan liittyvistä asioista. Koulutustilaisuuksista sovitaan edellisen

vuoden lopulla ja aihe-ehdotuksia kysytään ennen koulutustilaisuuksia, jolloin koulutusta kyetään kohdentamaan viranomaisten tärkeiksi katsomille alueille. Koulutuksissa kerätään osallistujien nimilista, mutta tilaisuuksien osallistumisaktiivisuutta ei erikseen seurata. Käytännössä kaikki läänineläinlääkärit osallistuvat koulutuksiin useamman kerran vuodessa. Läänineläinlääkärit puolestaan kouluttavat alueensa kunnaneläinlääkäreitä. Koulutusten vaikuttavuus näkyy tehostuneena ja yhdenmukaisempana valvontana.

Vuonna 2009 EU-eläinsuojeluvalvontaa laajennettiin uusiin eläinlajeihin (lampaat ja vuohet), jota varten valmisteltiin uudet valvontalomakkeet ja ohjeistus sekä luotiin Elvis-tietojärjestelmään uusi osio, jonne valvontatulokset tallennetaan. Komissio vaatii EU-eläinsuojelutarkastusten laajentamista koskemaan kaikkia tuotantoeläimiä. Tähän pyritään asteittain ja vuonna 2010 uutena eläinryhmänä valvotaan yli 6 kk:n ikäiset naudat sekä valmistellaan eräiden muiden eläinlajien liittämistä valvontaan vuonna 2011.

Komission antamien suositusten mukaisesti valvontaohjeistusta sekä valvontamenettelyjä on tarkennettu kuluvan vuoden aikana. Lääninhallituksia ohjattiin antamaan käytännön valvontakoulutusta kunnaneläinlääkäreille sekä kiinnittämään huomiota siihen, että tarvittaessa kunnaneläinlääkärit ryhtyvät korjaaviin toimiin tuotantoeläinten hyvinvoinnin varmistamiseksi maataloilla.

Eläinten hyvinvoinnin valvontamenettelyt EU-eläinsuojelutarkastusten osalta on kuvattu vuosittain päivitettävässä EU-eläinsuojelutarkastusohjeessa sekä valtakunnallisessa eläinten terveys- ja hyvinvointivalvontaohjelmassa (EHO). Epäilyyn perustuvien eläinsuojelutarkastusten menettely puolestaan on esitetty eläinsuojelulainsäädännön lisäksi EHO:ssa.

5. ARVIO YLEISESTÄ ONNISTUMISESTA

Valvonnan määrälliset tavoitteet saavutettiin pääosin. Vuonna 2009 määrätyistä tarkastuksista toteutui noin 85 %. Eläinsuojelulain mukaisia kieltoja tai määräyksiä annettiin suhteessa laiminlyöntien lukumäärään keskimäärin saman verran kuin aiempina vuosina. Tarkastuksia toteutettiin hieman vähemmän kuin vuonna 2008.

Valvonnassa on koettu ongelmalliseksi tilanteet, joissa eläinsuojelutarkastuksen tekijäksi tilalle on määrätty virkaeläinlääkäri, jolla on asiakassuhde tarkastuksen kohteena olevaan tilaan. Vuonna 2009 Evira on ohjeistanut eläinsuojelulain (247/1996) 48 §:n nojalla lääninhallituksia määräämään ko. tapauksissa tilalle kunnan alueella toimivan toisen virkaeläinlääkäriin, tai tarvittaessa saman läänin alueella toimivan toisen kunnan kunnaneläinlääkäriin. Jääviysongelma poistunee vuonna 2010, sillä 18.12.2009 voimaan tulleen eläinlääkintöhuoltolain 16.10.2009/765 myötä aluehallintovirastoihin palkataan 15 uutta valvontaeläinlääkäriä, jotka tulevat jatkossa vastamaan otantaan perustuvien eläinsuojelutarkastusten tekemisestä sekä osasta vaativimmista eläinsuojelutapauksista.

Epäilyyn perustuvien eläinsuojelutarkastusten seurannassa puutteena on se, että poliisi ja terveystarkastajat eivät pääsääntöisesti raportoi yksin suorittamiensa tarkastusten tuloksia lääninhallituksille. Myös lääninhallitusten valtuuttamien eläinsuojeluvalvojien raportointi on ollut puutteellista. Lisäksi osa eläinsuojeluvalvoista on luopunut tarkastusoikeuksistaan, koska muuttuneiden säädösten takia eläinsuojeluvalvojat eivät voi tehdä tarkastuksia kotirauhan piirissä.

Eläinten kuljetuksia koskevien valvontojen seurannassa ei ole saatu tietoja poliisien normaalin liikenteen valvonnan yhteydessä tekemistä eläinkuljetusvälineiden tarkastuksista. Näiden tarkastusten havaintojen arvioiminen ei näin ollen ole ollut mahdollista.

Eläinkuljetuslainsäädäntö muuttui vuoden 2007 alussa. Uuden lainsäädännön ohjeistus ja toimeenpano samoin kuin aluehallinnon uudistus on vienyt resursseja varsinaiselta valvontatyöltä, mistä johtuen eläinkuljetusten EU-eläinsuojelutarkastuksia tehtiin jonkin verran edellisvuosia vähemmän.

Eläinten hyvinvoinnin valvonnassa riskin huomioiminen on ongelmallista. Riskiperusteisuuden lisääminen on kuitenkin ollut yhtenä eläinten hyvinvoinnin valvonnan tavoitteena. Tähän päästiin ensimmäistä kertaa vuonna 2008, jolloin n. 75 % valvontakohteista valittiin riskiperusteisesti. Myös vuonna 2009 n. 75 % valvontakohteista valittiin riskiperusteisesti. Valvonnan riskiperusteisuutta kehitetään jatkuvasti.

Riskiotannassa huomioidaan tilan aiempi historia (esim. havaitut laiminlyönnit eläinsuojelutarkastuksissa), mutta riskit vaihtelevat tuotantoeläinryhmittäin. Noin 25 % tarkastuskohteista valitaan satunnaisotannalla. Riskien vaikutusta valvontaan ja riskiparametrien toimivuutta arvioidaan tulevien vuosien aikana, jolloin tehokkaimmiksi osoittautuneiden riskitekijöiden käyttöä voidaan hyödyntää tulevaisuudessa. Vuonna 2008 Evira on aloittanut yhteistyössä lääninhallitusten ja kuntien kanssa monivuotisen projektin riskiperusteisen päätöksenteon menetelmien kehittämiseksi eläinten hyvinvointivalvontaan. Tavoitteena on kehittää menetelmiä ja yhteistyömuotoja, joilla eläinten hyvinvoinnin valvontaa voidaan ohjata riskiperusteisesti ja tunnistaa nykyistä aikaisemmin ongelmat.

Kuljetusten EU-eläinsuojelutarkastuksia pyritään kohdentamaan edellisen vuoden valvontatulosten perusteella tietyntyyppisiin kuljetuksiin etenkin, jos niissä on havaittu epäkohtia. Tarkastuksia kohdennetaan myös sellaisiin kuljetustyyppisiin, joihin tarkastukset eivät ole aiemmin kohdentuneet, jotta saataisiin viitteitä siitä, millaisissa kuljetuksissa eläinten hyvinvointi vaarantuu useimmin. Vuonna 2009 tarkastuksia kohdennettiin kuljetusten lähtöpaikkoihin sekä välityskuljetuksiin ja hevoskuljetuksiin.